

"ظرفیت‌های نهفته در روابط ایران و مصر: چالش‌ها و فرصت‌های همکاری علمی و فرهنگی"

نویسنده مجید علی پور

سردبیر سایت های مجمع جهانی تقریب مذاهب

روابط جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی مصر از زمان پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، همواره با چالش‌های مختلفی همراه بوده است. این دو کشور پس از انقلاب اسلامی در ایران، روابطی سرد و بی‌ثبات داشتند که پس از سقوط حسنی مبارک و به‌ویژه در دوره حکومت محمد مرسی، رئیس‌جمهور اخوانی مصر، تداوم نیافت. سیاست‌های محمد مرسی، که در آن زمان به حمایت از تروریست‌های مسلح در سوریه و دو قطبی کردن جهان اسلام در قالب شیعه و سنی پرداخته می‌شد، سبب شد روابط ایران و مصر شکل ثابتی به خود نگیرد. این سیاست‌ها همراه با ادعای مصر در رهبری قطب سنی جهان اسلام باعث شد که روابط دو کشور نتواند به تحکیم و تعمیق لازم دست یابد.

با سرنگونی مرسی و روی کار آمدن دولت جدید در مصر، برخی امیدها برای تغییر سیاست‌های قاهره در

برابر ایران مطرح شد، اما هنوز به نظر می‌رسد که این تغییرات در چارچوب رابطه مصر با عربستان سعودی و امارات متحده عربی شکل می‌گیرد. در واقع، مصر در مسیر هم‌پیمانی با کشورهای حاشیه خلیج فارس قرار دارد و این هم‌پیمانی نباید به سیاست‌های ضدایرانی تبدیل گردد.

عوامل واگرایانه در روابط ایران و مصر

روابط ایران و مصر تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل واگرا قرار دارد که مانع از شکل‌گیری روابط نزدیک‌تر و پایدارتر می‌شود. این عوامل عبارتند از:

رقابت منطقه‌ای و نفوذ در خلیج فارس: تلاش مصر برای نفوذ در منطقه خلیج فارس و رقابت با ایران برای داشتن نقش تاثیرگذار در منطقه، یکی از موانع عمده در روابط این دو کشور است.

تأثیرات خارجی: نفوذ آمریکا و رژیم صهیونیستی بر سیاست‌های مصر در عرصه منطقه‌ای، به‌ویژه در زمینه مقابله با ایران و سیاست‌های ضدایرانی، عامل دیگری است که به واگرایی میان دو کشور افزوده است.

اختلافات ایدئولوژیک: تفکر سلفی‌گری مصر و رویکردهای مخالف آن با تفکر شیعی ایران، اختلافات فرهنگی و دینی زیادی را میان این دو کشور ایجاد کرده است.

مسائل منطقه‌ای: اختلافات نظر بر سر حمایت از مقاومت اسلامی در فلسطین و سیاست‌های مختلف در قبال مسائل سوریه و یمن، همچنین وابستگی مصر به نهادهای عربی مانند اتحادیه عرب برای مقابله با ایران، از دیگر عوامل واگرایی است.

عوامل همگرایانه در روابط ایران و مصر

با وجود چالش‌های موجود، برخی مؤلفه‌ها می‌توانند زمینه‌ساز تقویت روابط دو کشور شوند:

اشتراکات تاریخی و فرهنگی: ایران و مصر با داشتن تمدن‌های باستانی و مشترکات فرهنگی عمیق، ظرفیت‌های فراوانی برای همکاری‌های دینی، علمی و فرهنگی دارند.

منافع مشترک در سازمان‌های بین‌المللی؛ هر دو کشور عضو فعال در سازمان‌هایی مانند سازمان ملل متحد، جنبش عدم تعهد و سازمان همکاری اسلامی هستند و می‌توانند در این سازمان‌ها به تقویت همکاری‌های دوجانبه بپردازند.

همکاری‌های اقتصادی؛ ایران و مصر می‌توانند در حوزه‌های اقتصادی مختلف از جمله گردشگری، انرژی و کشاورزی همکاری‌های بیشتری داشته باشند و منافع مشترک اقتصادی ایجاد کنند.

حفظ امنیت و ثبات در خاورمیانه؛ به‌ویژه در شرایط کنونی که خاورمیانه با چالش‌های امنیتی و بحران‌های متعدد روبه‌رو است، ایران و مصر می‌توانند به عنوان بازیگران کلیدی در تلاش برای حفظ ثبات و امنیت منطقه نقش‌آفرینی کنند.

نقش دیپلماسی علمی و فرهنگی

در این راستا، دیپلماسی علمی و فرهنگی می‌تواند نقش کلیدی در تقویت روابط ایران و مصر ایفا کند. این نوع دیپلماسی می‌تواند با ایجاد پل‌های ارتباطی جدید و استفاده از ظرفیت‌های علمی و فرهنگی مشترک، زمینه‌ساز همکاری‌های گسترده‌تر در سایر حوزه‌ها باشد. از جمله راهکارهای مهم در این زمینه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

تقویت تبادلات علمی و پژوهشی؛ ایران و مصر با داشتن دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی معتبر، می‌توانند در زمینه‌های مختلف علمی و فناوری همکاری‌های مشترک داشته باشند. برنامه‌های تبادل دانشجویی، تحقیقات مشترک و کارگاه‌های علمی می‌تواند به تحکیم روابط فرهنگی و علمی این دو کشور کمک کند.

گسترش همکاری‌های فرهنگی؛ ایران و مصر می‌توانند در حوزه‌های فرهنگی از جمله سینما، هنرهای تجسمی و ادبیات همکاری‌های بیشتری داشته باشند. برگزاری نمایشگاه‌ها، جشنواره‌های هنری و تبادل هنرمندان می‌تواند به شناخت بهتر و تقویت ارتباطات فرهنگی میان دو ملت کمک کند.

گسترش زبان و ادبیات فارسی و عربی؛ آموزش زبان‌های فارسی و عربی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی دو کشور می‌تواند زمینه‌ساز تقویت روابط فرهنگی و علمی باشد. این اقدام به‌ویژه در تقویت تبادلات فکری و نظری بین دانشمندان و نخبگان دو کشور مؤثر خواهد بود.

همکاری در مسائل اجتماعی و دینی؛ ایران و مصر می‌توانند با همکاری در مسائل اجتماعی و دینی، مانند مسائل مربوط به حقوق بشر، فقرزدایی و مبارزه با افراط‌گرایی، نقش مؤثری در بهبود وضعیت جهان اسلام ایفا کنند.

با توجه به ظرفیت‌های فراوان علمی و فرهنگی میان ایران و مصر، استفاده از دیپلماسی علمی و فرهنگی می‌تواند راهی مؤثر برای تقویت روابط دو کشور باشد. این روابط می‌تواند نه تنها در سطح دولتی بلکه در سطح مردمی نیز به تحکیم و تقویت اعتماد و دوستی بین دو ملت منجر شود.

نتیجه‌گیری:

با وجود موانع و چالش‌های موجود، ایران و مصر می‌توانند با بهره‌گیری از ظرفیت‌های مشترک خود، به ویژه در حوزه‌های علمی و فرهنگی، در مسیر تقویت روابط و همکاری‌های دوجانبه گام‌های مثبتی بردارند. این روابط می‌تواند به تقویت امنیت، ثبات و رفاه در منطقه خاورمیانه و جهان اسلام کمک کند.